

- מבוא 3
- סקירת ספרות** 4
- ילדים ונוער בסיכון 4
- עבודה עם ילדים בסיכון 5
- הורים לילדים בסיכון 6
- מיהו ההורה המסור 6
- הורים לילדים בסיכון : הורה לא מסור 7
- הקשר בין הורים לילדים כאשר יש סיכון 8
- סיכום 10
- בדיקת שדה** 11
- תוצאות בדיקת השדה 12
- תמה ראשונה : חשיבות הסביבה 12
- תמה שנייה : אי הערכת פעילות המרכז בצורה שלמה 12
- תמה שלישית : צרכי הילדים 12
- תמה רביעית 13
- דיון אינטגרטיבי** 13
- סיכום** 16
- ביבליוגרפיה** 18
- נספחים** 20
- שאלון להורים- במרכז ילדים הורים 20
- ראיון מספר 1 : זוג א' 21
- ראיון מספר 2 : זוג ב' 22
- ראיון מספר 3 : זוג ג' 23
- ראיון מספר 4 : זוג ד' 24
- ראיון מספר 5 : זוג ה' 26

מבוא

תופעת הילדים בסיכון היא תופעה אשר נמצאת בצמיחה וגדלה בעשורים האחרונים. יותר ויותר ילדים ובני נוער מוגדרים בתור ילדים בסיכון, כשלוש מאות אלף ילדים, וייתכן כי המספר הינו גדול עוד יותר(סבו לאל וחסיין, 2011). הגידול אשר קיים בנושא הילדים בסיכון מגדיל את הצורך של המדינה להתמודד עם הבעיה ולצמצם את כמות הילדים אשר מוגדרים כילדים בסיכון. התמודדות של המדינה ומשרד הרווחה עם בעיות אלו באה לידי ביטוי במגוון של תכניות וניסיונות לשיפור מצבם של הנערים בסיכון. הילדים אשר מוגדרים כילדים בסיכון לא רק בסכנת נשירה ממסגרות החינוך הפורמליות אלא גם עלולים לחוות קשיים בהשתלבות בשוק העבודה ופיתוח קריירה מקצועית בעתיד. משמעות הדבר היא שאם כיום לא נוכל לצמצם את מספר הילדים בסיכון ולהפוך אותם לגורמים חיוביים ופרודוקטיביים לעצמם ולחברה, נצטרך להתמודד בעתיד עם מגמת פשיעה הולכת וגוברת אשר תשפיע על כל תחומי החיים של החברה בישראל. העזרה לאותם ילדים בסיכון היא מעבר לעזרה לאותם הנערים אלא עזרה אשר נועדה ליצור חברה בריאה יותר.

למרות דרכי ההתמודדות המשתפרים של המדינה בנושא זה קיימת סוגיה אשר מקשה על התהליך של הוצאת נערים וילדים מסיכון. סוגיה זו היא התפיסה של ההורים את הילדים בסיכון ואת דרכי ההתמודדות של ההורים עם הילדים אשר נמצאים בסיכון. עבודה זו נועדה לתאר את בעיית התפיסה של ההורים לילדים בסיכון, ככזו שיכולה לעזור לילדים להתמודד עם הקשיים שלהם או כזו אשר יכולה להרוס את הסיכויים שלהם לצאת ממעגל הסיכון. דרך ביאור הסוגיה הזו תעשה ראשית על ידי סקירת ספרות מתאימה אשר קשורה לנושא ואשר מתארת את המחקרים האמפיריים והמחקרים העיוניים אשר נערכו בתחום. לאחר מכן אערוך ראיונות עם הורים אשר הילדים שלהם נמצאים במרכז ילדים הורים בנצרת. לאחר מכן אנתח את התמות המרכזיות אשר הועלו בראיונות ואתאר את שדה המחקר. בחלק האחרון של העבודה אערוך דיון אינטגרטיבי אשר משלב בין הראיונות והתמות שעלו באותם הראיונות ובין ספרות המחקר אשר עסקה בנושא. לבסוף אסכם את העבודה ואתאר את ההשפעה של העבודה על העבודה הסוציאלית העתיד הרצויה בהקשר זה.

באופן אישי הכרתי בחיי נערים רבים אשר ניתן היה להגדיר אותם בתור נערים בסיכון. ראיתי כיצד הם גדלים וכיצד הם ממשיכים את ההתנהגות השלילית שלהם גם כאשר הם נהיים לאנשים בוגרים. סוגיה זו של תפיסת ההורים של הילדים בסיכון הינה חשובה מאוד לתהליך היציאה ממעגל הסיכון. גם אם המדינה, משרד הרווחה, וגורמים נוספים ישכילו למצוא את הדרך האופטימלית לעזור לאותם הנערים

אשר נמצאים בסיכון, אם ההורים לא ישכילו לשתף פעולה לא רק באופן פורמלי אלא להיות חלק מן התהליך עצמו, כל התהליך בסכנה שלא יהיה יעיל.

סקירת ספרות

ילדים ונוער בסיכון

המושג ילדים ונוער בסיכון הוא מושג לא אחיד אשר משתנה בהתאם לתפיסה של החוקרים אשר מתארים את התופעה. בישראל חיים כיום כ-330 אלף ילדים ובני נוער אשר מוגדרים בסיכון, כחמישה עשר אחוז מכלל הילדים והנוער במדינת ישראל (סבו לאל וחסין, 2011). מבחינה כללית נוכל לומר כי ילדים בסיכון הם ילדים אשר נמצאים במצבים אשר מסכנים אותם בקרב המשפחה והסביבה הקרובה שלהם. משום אותם המצבים הילדים עשויים להיפגע בכל מה שקשור לקיום הפיזי, ההתפתחותי, בריאותי ופדגוגי שלהם ומשום כך הם מוגדרים בסיכון. ילדים אשר מוגדרים בסיכון הם לא רק בסכנת נשירה ממסגרות החינוך הפורמליות אלא גם עלולים לחוות קשיים בהשתלבות בשוק העבודה ופיתוח קריירה מקצועית בעתיד. את הגדרת הילדים בסיכון ניתן להרכיב מכמה רכיבים (גרופר, סלקובסקי ורומי, 2014).

המרכיב הראשון הוא גורמי הסיכון. גורמים אלו הם משתנים בסביבה של הילד, כמו עוני, סביבה חברתית בעייתית ומשפחה לא מתפקדת, אשר יכולים להיות בעלי השפעה שלילית על ההתפתחות שלו. המרכיב השני הם סימני הסיכון. סימני הסיכון הם התנהגויות מסוימות של הילד אשר בעזרת גורמי הסיכון אשר תוארו לעיל יכולים יחד להגביר את הפגיעות ואת הסכנה עבור הילד (גרופר, סלקובסקי ורומי, 2014). המרכיב השלישי הוא התנהגויות סיכון. התנהגויות אלו, כמו היעדרות מבית הספר, בריחה מן הבית. המרכיב האחרון הוא תוצאות הסיכון. תוצאות הסיכון נובעות משלושת המרכיבים אשר צוינו לעיל והם למעשה דרכי הביטוי של המרכיבים הקודמים. החוקר להב מחלק את אוכלוסיית בני הנוער בסיכון לשלוש קבוצות עיקריות (להב, 2000).

ילדים אשר נמצאים בסכנה ישירה, קורבנות להתעללות, הזנחה ואורח חיים עברייני. ילדים אשר נמצאים בסכנה עקיפה, למשל ילדים אשר היו עדים לתופעות של אלימות במשפחה, או תופעות של התמכרות ועבריינות וילדים אשר חיים בסיטואציה אשר יכולה להוות סיכון עבורם, כמו גירושין, משפחה חד הורית וכיוצא בדבר. הגורמים אשר יכולים להביא את בני הנוער והילדים למצב סיכון הם רבים (Harris & Robinson, 2016). מבחינה חברתית נוכל לומר כי ילד נמצא במצב סיכון אם הוא מתקשה במיומנות התקשורתיות שלו או נכשל בסיטואציות חברתיות שונות. כישלון זה עשוי להביא לניכור חברתי